

ЖИТЕ І СЛОВО,

ВІСНИК ЛІТЕРАТУРИ, ІСТОРІЇ І ФОЛЬКЛОРУ

В И Д А Н

ОЛЬГА ФРАНКО.

ТОМ IV.

Л Ъ В І В.

З ДРУКАРНІ ІНСТИТУТА СТАВРОПІГІЙСЬКОГО.

1895.

Зміст четвертого тому.

І. Беллетристика

	стор.
А. М. Думка Українця в Карнатах	8
Граб Павло. Із Михайлова	377—378
Журба П. Дневник невольника	313—323
Кравченко Уляна. З народніх могівів I—IV	9 13
Кримський А. гл. Фірдовсій.	
Михайлов, гл. Граб П.	
М. П. Памяти М. Ф. Л.	161
„ До Білка	161 162
Попель Михайло. Русни на празнику	194—201
Романова Одарка. Два малюнки з життя	8 9
Столярченко. Моя сповідь	1—5
„ З „Верховинських есе“ I—VI	5—7
Фірдовсій. Шаг-наме	231—248, 330 345
Франко Іван. Основи суспільности, часть друга I—VI	47—67, 249—260
„ „ На настівнику	162—171
Чернишевський М. Г. Гими Діві неба	

II. Статі наукові.

стор

Васілавський Л. Єліза Ожешкова	35—16
Верн Моріс. Історія і релігія жидів	68—80, 202—216
Граб Павло. М. Г. Чернишевський	367—378
„ „ М. Л. Михайлов	376—379
„ „ Н. К. Свидида, сумна споминок	454—461
Закевич Іван. Літературні стремління гал. Русинів VIII XI	112—160, 272 302, 385—454
Зубрицький М. Село Кіндратів, турецького пов. I V 104	112, 216—230
Кримський А. Про рукописи Руданського	261—266
Франко Іван. Сліди спохацтва в наших горах	101—104
„ „ Руси на празнику	461—463
„ „ Поправки й додатки до споминок про Н. К. Свигиду	483—484

III. Матеріали історичні і літературні.

Зубрицький Д. Листи до В. Ганки	82—89
Куліш П. Лист до В. Ганки	89
Левіцький О. Лист до В. Ганки	80
Левінський О. Лист до В. Ганки	80—82
Попель М. Агітаційна поема	191 201, 161 463
Руданський Ст. Два листи до брата Грицька	266 271
Ценглевич К. „Інструкція“ для вчителів руського народу	324—337

IV. Матеріали етнографічні.

Драгоманов М. Нові варіанти кобзарських співів :

II. Записи Порфира Мартиновича:	14—34
1. Як три брати з Озова втікали	15—18
2. Про Олексія Поповича	18—19
3. Про Коновченка	19—23
1. Вітчим	23—25
3. Про вдову	25—27

	стор.
Слова кобзаря Магадина	27
6. Біда	27—31
Одклішчини	31—33
Увага М. Драгоманова	33—34

Із уст нарсда (впорядкував Ів. Франко):

А. Пісні:

XI. Пісня про шандара	91—95
---------------------------------	-------

Б. Легенди:

36. Христос і циган	95—96
37. Адамові діти	96—97
38. Як два брати послали вечерю до чорта	97—99
39. Як два брати послали вечерю до Бога	99—100
40. Про Лаваря і его брата	100—101
41. Адам і Ева, Сатана, Адамів контракт, Христос у цеклі і Соломон	346 347
42. Давид і премудрий Соломон	317 353

В. Казки:

11. Про царя, що ходив красти	172—173
12. Жених мрець	173—178

Г. Новели і Фабліо:

13. Війт над пастухами	178—179
14. Як жид рогами торгував	179
15. Жидок і склянки	179—180
16. Іван і жида	180 181
17. Як вояк царівну дістав	353—354
18. Як папи з хлопа насміяли ся	354
19. Ап три — нас три	355
20. Де міткови кінець	355
21. Як хлоп пана одурив	355—358
22. Як баба пана вилічила	356
23. Три дурні	356 357

	стор.
24. Майстер злодій	358 — 359
25. Черевань і теля	359 — 360

Д. Міти і вірування:

23. Чари і чарівниці	182 — 183
24. Що кому призначене, то єго не мине	183 — 184
24. Про хованців	185
26. Про вовкулаків	185 — 186
27. Кривоприсяжця земля не приймає	186
28. Про ушпирів	186
29. Не годить ся мити ся в поділю	187
30. Не годить ся пекти хліба в свято	187
31. Нечисте місце	360
32. Мерці і ушпирі	360
33. Страччата і страччуки	361
34. Перестрах	361
35. Уроки	361

Е. Оповідання про історичні особи і події:

8. Про Довбуша Н. 1—4	187 — 189
---------------------------------	-----------

Є. Оповідання про місцевості:

1. Смок коло Єрусалима	189
2. Відки пішла назва Київів?	189
3. Диво в Лосинці	189
4. Собака в Явори	190
5. Холера в Дрогобичи і жида	190

Ж. Анекдоти і факції:

1. Про жидів Н. 1 — 8	191 — 194
2. Про циганів Н. 1—4	362 — 363
3. Богачі і бідні Н. 1— 2	364
4. Попи і дяки Н. 1 — 5	364 — 367

V. Критика і бібліографія.

Кримський А. До етнографії Поворосії	303—306
Франко Ів. З нової чеської літератури: „Magdalena“ napisał S. Machar	306—312, 463—478/
„ „ „Ukraina irredenta“ Ю. Бачинського	470—483

VI. Хроніка.

Некролог М. П. Драгоманова	160
Оповідка Редакції	485—488

тотó. І коли почав собóв біти, і шче так б́ув би сьа завгрубшќи проломив, кажи: „Ни ридај, ади пекельниј! во послы́дньа рѣмја ти вш́ітко твој́е б́уде цыльце (шчо першиј клас, — поясн. оповід.) а мој́е поза́дье“.

Він так сьа тогды́ гра́довав, шчо сьа за́сьмијав, шчо му два з́убы з п́иска в́искочили. І тогды́ за собóв ду́ші пра́ведны́ Гóсподь вш́іткі повів до ра́ју так, як јед́ин вівча́рь вівцы́ за собóв. І премуд́риј Сельмо́н ка́жи (Сельмо́н в п́иклы вже був): „Гóсподи, ка́жи, та мине́ туј лі́иши?“

„Ти був Сельмо́ни му́дриј, премуд́риј, та в́ислòбòди сьа із п́екла“. І тогды́ Сельмо́н став му́рува́ти манасти́рь, вели́ку ризиде́ньцы́ју. І ка́жи ад пекельни́ј:

„Шчо ти Сельмо́не буду́јеш?“

„Ја то́то буду́ју: туј при́де Мари́јин син, Ісус Христóс наза́д сьуда́. І б́удут ізò всьма́ сьвјати́ми сьпівати́ красно́ і тиміа́ном б́удут ду́жи красно́ ка́дити“.

І тогды́ ка́жи ад пекельни́ј: „Бирі́те го, та нисьі́те тихо, б́исьте мине́ і не здрóгли. І положі́те шче пиред́ дру́гих, би сьа за́мишав, би сьа на́зад ни вирну́в“.

І з Бóгом у ра́ј премуд́риј Сельмо́н ни́шов як дру́гі пра́ведны́. І там у ра́јі вш́ітко б́уло, а п́екло сьа оста́ло порóжне аж до страши́ного с́уду. А на страши́нім с́уды́ ста́нут пра́ведники́ на пра́вицу, а грішники́ на л́ывицу. І буде́ јім ка́зати Гóсподь Бог: „Ви грішники́ і́дете до п́екла, до а́да пекельного́, де скре́жет з́убов во ві́ки віко́в, амінь; а ви пра́ведники́ до царьства́ ни́бесного́, со Бóгом веселі́ти сьа“.

(Від Андрія́ Бряника́ в с. Голя́тині, Марамо́ровського ко́мітату на Угорсьќій Руси́ в юлі 1895 р. записав Володи́мир Гнатю́к.

42. Давид і премудрий Саламон.

Старóго за́кону коли́ царі во́јува́ли, ни так во́јува́ли, як типе́рь, нового́ сьві́та. Як зòбра́ли тру́пу (військо, Tгирре), тогды́ і в дру́гого ца́рја о́пјать така́ стоја́ла. І висила́ли борьцы́в: котри́ј котрого́ перемо́же, тот ца́рь му́сит підда́ти сьа, уступа́ти. І був оден ца́рь Македо́ньски́ј. І тот ца́рь був тако́јі віри́ як і ми. Він розча́в з пога́ним ца́рјом во́јну. Коли́ мав ви́ладити одно́го ле́гінья́ до борьби́, сказа́в: „Но ле́гінй, типе́рь виступа́јти!“ Ај бо ко́ждиј ле́гінь бо́јав сьа іті́ на пе́рід. І тогды́ж јшов Дави́д, шчо був вівча́рь у ца́рја, у того́ Македо́ньського, і ка́жи: „Пресьві́тліј цы́сарју! јако́мусь тре́ба пе́ршому б́ыти та́ј јти 'д то́му на во́јну“.

А в то́го ца́рја, у пога́ного, був таки́ј сло́н, на три́ста на ші́сь-десять шу́ків (стіп, Schuh) висóбкиј. І тогды́ж ка́жи Дави́д: „Та пресьві́тліј цы́сарју, про бо́жу во́льу ја јду 'д ньóму“.

„Ти ни ма́јеш, Дави́де, ны́јако́јі збро́ї, як ти буде́ш јти?“

А Дави́д собі́ взя́в в сво́ју та́шку (торбу́) три камені́ і прихóдит і́д то́му (сло́нови). А тот і́скла́в ру́ки о-так (тут опові́дач пока́зує) під плéчі, та сто́јіт, та дивит. І ка́жи тот Дави́дови: „Де ти ј́деш?“

„А ја јду 'д тобі на војну. Ајбо, кажи, хочиш ізо мноју говорити, та схи́ли сьа до́-мни, бо ја ни чу́ју, шчо ти з го́ри говори́ш із під небеса́“.

А він собі положив ру́ку в та́шку на сві́й ка́мінь. І схи́лив сьа слон ід Даві́дови на зе́мнью, гет до́лы, та́ј наложив ід ньо́му ухo сво́је, обі́ говорили. А Даві́д цен! ка́меньом в голо́сницю (го́лову), а то́гды́ задурі́в і впа́в ід зе́мни́. А Даві́д ви́хопив са́блю жо́го з ны́жньив і відт́ав же́му ші́ју і за́то́к жо́го го́лову на са́блю і „і́єн“ (eljen, vivat) заго́йкав. І всьа тру́па Македо́ньско́го ца́рја „і́єн“ заго́йкала: пере́бирива́в Македо́н.

І відта́к ка́жи Македо́ньски́й ца́рь: „Даві́де, Бо́г тьа благосло́вив і ја тибé благосло́вју на ца́рја“. І на́ста́в Даві́д мі́сто Македо́ньско́го ца́рја і ца́рјова́в за 200 за 60 го́ды́в.

І вроди́ла жо́го ца́рицьа прему́дро́го Селье́мона си́на. І ма́в Селье́мон си́м го́ды́в, та́ј пішо́в, та́к ко́ли вака́ција бу́ла, з дру́гими фа́тьовы́ (ма́дя́р. хло́пцями), і фа́тьова́ же́дно́го вку́сив га́д із ло́му. І то́гды́ взы́ав то́т фа́тьів крича́ти і ду́жи по́пух то́т фа́тьів І жа́в ка́зати дру́ги́: „І́ті тре́ба за прему́дри́м Селье́мо́ном, за хло́пцём“. Прихо́дит пре́му́дри́й Селье́мон: „Ві́дки тьа вку́сив?“

„Із ото́го ло́му“ — ка́жи.

„Но і та́к де сьа ды́в?“

„Ја ни зна́ју“.

Прему́дри́й Селье́мон ка́жи: „Ја зна́ју, де је. Онди на пни — ка́жи — сиді́т. Ві́льив з ве́рха на пня́“. І ка́жи прему́дри́й Селье́мон: „Лы́из ві́дти!“ (га́дови).

„А чо́го ја буду́ лы́зти?“

„То́го будеш́ лы́зти: пра́во ту́ј то́бі бу́де сто́јати, суд“.

„Ба, ка́жи га́д, ја ј ві́дси ві́слуха́ју суд“.

„Ни мо́жи то́то бу́ти, обі́ ти ві́дти слуха́в суд, бо ј цы́сарь, ко́ли му пра́во сто́їт, та́ј з сво́го ко́ньа му́сит злы́зти, ві́слухати пра́во“.

Но ј то́гды́ злы́з І ка́зав му прему́дри́й Селье́мон. „Ве́ри то́то з но́гі, шчо-сь по́ложив!“

І то́гды́ ви́ннав сво́је жа́ло з но́гі то́му фа́тьовови і зо́ссав пух-ли́ннју.

І ка́жи: „За шчо-сь го куса́в?“

„За то́то-м го куса́в, бо н́є присту́пив“.

Ка́жи то́т хло́пець: „Ја ни ви́нин, бо ја тибé ни ві́ды́в“.

Прему́дри́й Селье́мон ка́жи: „Ко́ли тьа ни ві́ды́в, то́бі бу́до по́внго́довати́ (ма́д.: про́стити) же́му. Ти́перь та́ко́је бу́де тво́је пра́во, шчо : хло́пцы́, би́јти! Котрі́й ни ма́је бі́гарја́ (кі́мака́, бу́ка) в ру́ках, а но ма́је дара́б (ма́д. ку́сень) хлы́ба в та́їстры́ні, то́т, ка́жи, ј хлы́бом вби́ј, ја́к не је і́ншого бі́гарја́ в ру́ках“.

І во́ріс прему́дри́й Селье́мон: прі́нц у́же го́дни́й, ле́гінь. І ка́жи же́го оте́ць, Даві́д ца́рь: „Учи́нме, си́не, ве́ліку го́стину за мо́го жи-вота́, бо ја стари́й чо́ловік, та вму́“.

„Я, — кажи, — ня́нью і пресьвітлії ц́сарю, ни гада́ју, чини́м“.

І пописа́ли по царя́х і по великих баро́них, обі́ приходили до Дави́да ца́рja на гости́ну. І го́стили сьа, і кажи Дави́д ца́рь си́ну сво́му премудро́му Сельмо́ну: „Оби́сь, си́неку, і по мнѣ до́бри дьла́ чини́в!“

„Я бу́ду, ня́ньку ми́ льу́биј“.

І не дьі́шло гости́ни, напо́ју. „Та жены, си́неку, піды́нтри (Bedienter, слуга) на́ші, би донесли́ напо́ју!“

„А іды́ме ми са́мі два та донесе́ме до́брого напо́ју і з щі́рого се́рця погос́тимо панови́в“. І взяв на сьа премудри́ Сельмо́н вели́кий ке́пень (плащ, пор. вел.-русь. кобеньяк,) і запали́в собі́ ла́мпу ясн́у ці́ред себе і пішо́в до́лы схода́ми в півни́цью і сво́му ві́тцью ваступи́ви не відко́ бу́ло му јти з за́ду.

І повіда́је јему́ оте́ць: „Я не віджу, си́не, за тобо́в іти́“.

„Як, ня́ньку, не віди́ш за мнов іти́, так ти ни уви́диш до́бри, дьла́, шчо ја буду́ за тобо́в робі́ти. А ј са́м јесь з пиред се́би, шчо до́бре зроби́ш, то́ті до́бри дьла́ на ті́м сві́ті на́јдеш“.

І жо́го оте́ць, премудри́ Дави́д ца́рь порахува́в в сво́ї голо́ві́ потолкова́в і: „Исти́нна, си́не, то́то пра́вда је“. І кажи: „Тибе́ си́не. премудри́ Сельмо́не, Бог дав му́дро́го і премудро́го. Здо́ров жи́, си́не“ бо ја вмира́ју“.

І наста́ла је́го ма́ти за ца́рицью мі́сто сво́го га́зди Дави́да ца́рja, І премудри́ Сельмо́н хо́че сво́ї ма́тери проказа́ти о́пјат: і вчини́в сьа-ж він дурни́ј. А шче на сві́ті ни бу́ло тимчасо́м ва́гу ни́якого. І тогды́ зроби́в собі́ ва́жкы і на то́ті ва́жкы положи́в бі́лоград (такі́ј сьа назива́в, то бу́ло найпе́рша краса́, як типе́рь ва́дь срі́бло, ва́дь шчо, — поясн. о́повідач) а на дру́гу ва́жку положи́в пе́сьу бале́гу (Dreck). І кажи жо́го ма́ти ца́риця: „Шчо ти, си́не, ва́жиш?“

„Ва́жу, ня́нько, же́ньськи́ розу́м із пе́сьов беле́гов“.

І кажи јему́ ма́ти: „І ми́, си́не, ва́жиш?“

„Тај ти так така́ бі́логло́ва, як і дру́га“.

„Но, тогды́ би-сь, си́неку, проговори́в, ко́лі то́та ла́ва під тобо́в!“

І заньи́мів і став ньи́миј так, шчо ни́ч не говори́т.

„І тогды́ оби́сь зми́рjав гли́бини́у і шири́ни́у і тогды́ сьа споку́таш за се́се сло́во“.

І пішо́в премудри́ Сельмо́н у бовт (мад.: склеп) і купи́в собі́ пи́лу і дьаглі́ове (мад.: гі́бель,) і зроби́в з то́ї ла́ви гу́сли і патьа́г стру́ни на то́ті дошкы́; з ко́ня се́рсти ви́рвав — смик ізроби́в і за́грав в то́ти дошкы́ і проны́мів. І кажи чі́стим ја́зи́ком: „Ма́мо, ла́ва говори́т вже!“

І пішо́в ми́рjати гли́бини́у. Ізроби́в собі́ једну́ уладчи́ну і ссу́ка́в на сто ло́кот шпа́ргу (мад.: шпа́гат) і у ладчи́ну взя́в собі́ swéрля і два ка́мені і пу́стив сьа в Чорно́је мо́ре на приспід. І там собі́ пу́стив із ми́зильника — проверты́в — керви́; а Чорно́је мо́ре сьа чи́стят і ви́верло је́го на бе́рег і тогды́ споку́та́в сьа дру́гу вену́.

І тогды́ пішо́в ми́рjати сві́т, на о́хрест сві́та.

І счу́ли дру́гі царі за ньо́го і ви́лікі панови, гро́фови, шчо нај-
шов сьа на сьім сьві́ті му́дриј, премудриј. І кортит їх ви́дѣти, шчо
тото́ је за чоло́вік. І стріча́ут яго на доро́ві, а він ви́ліким го́вдошом
(мадь.: дыдом) jde Він знав, шчо тото́ по ньо́го јдут диві́ти і тогды́
сьів під корч і віньав дарабчик (мадь.: кусничок) хлы́ба, та јів тај
с ... [гїжаба́ (мадь.: дарма), тото́ сьа му́сит так ка́зати, — за́мітка опо-
відача́]. Ка́жут тоті пані́: „Шчо ти там чоло́вічи роби́ш?“

„Ја, панови, новім старо́је ви́бива́у, а голо́вника́ (вош) заби́ва́у“. Та все за го́лову досьа́гни, та бје ны́хтьо́ма.

І ка́жут јому́: „Ни ви́дѣв ти премудрого Селье́мона?“

Він ка́жи: „Ни ви́дѣв ја го“.

Но тогды́ пішли́, ста́ли раховати́: „Ну, ја́к би мо́гло тото́ бу́ти, шчо то́т роби́в? А тото́ до́бре, бо він новім старо́је ви́бива́в, а голо-
вника́ заби́ва́в, бо јого́ јів“. І верну́ли сьа. „А ну́ж то́го, ка́жут, бу́де
прему́дриј Селье́мон!“ Прихо́дѣат, а він зроби́в два плуги́, та в оде́жі
вже ці́мирманьскі́ј је (тесля, Zimmermann). І ка́жут јому́: „Шчо ти
роби́ш?“

„Ја роби́у хлы́боробы“.

„Ја́кі тоті хлы́боробы?“

„Та́кі, оби́ на хлы́б роби́ли, оби́ ора́ли“.

Та једи́н ізроби́в ди́ривля́ниј, а дру́гий зо́лотиј плуг.

„Та ко́тріј в тьа доро́сшиј плуг?“ — ка́жут јому́ пані́.

Ка́жи: „О то́т ди́ривля́ниј у ньа доро́сшиј“.

„Та шчо то́т ко́штѹ́је?“

„Ко́штѹ́је два срі́бныі ди́ривля́ниј“.

„А осе́сь зо́лотиј шчо ко́штѹ́је?“

„Се́сь нич, се́сь, па́пови, і так ва́м дару́у, зо́лотиј“. Но, дораху-
ва́ли пані́: „Та се́се ду́рниј, ни премудри́ј Селье́мон“. Та ка́жут пані́:
„Зо́лотиј плуг ти́сєачі ко́штѹ́је, а ди́ривля́ним раз огньа́ накла́сти,
та в ньо́го то́т доро́гий!“ І при́шли до́мі, ви́рєа́гли в зо́лотиј плуг чо-
ті́ри ко́ны ора́ти, а́ј-бо ора́ти ни хо́чи, лишє сьім-там поха́пав зе́мљу,
тај ни́тєо ни мо́жи за ньо́го ди́ржа́ти. А ви́рєа́гли в ди́ривля́ниј два
ко́ны, ди́ривля́ниј так краси́во заора́в, ја́к чирво́тьік (червяк що то́чит
сти́ни) — пре́кра́сно. І то́гды зараху́вали: „То́то був премудри́ј Селе-
мо́н! Іды́м го глы́да́ти!“

І при́хо́дѣат і́д ньому́, а він вже став са́бовом (мадь. краве́ць). І
наши́в оде́жі із полотна в кло́чаного́ (так ја́к на мнѣ, — тут опові́дач
пока́зав на себе) і з шовко́вого. І ка́жут: „На шчо́ то́то ши́єш? Ко́тра
в тьа оде́жа доро́га? Він ка́жи за кло́чану: „Сисьа ма́ј доро́га, а шов-
ко́ва́ нич ни ва́рта“.

„Та шчо в тьа па́ра оде́жі ко́штѹ́је то́ї кло́чано́ї?“

„Два срі́бныі ко́штѹ́је једна́ па́ра кло́чано́ї оде́жі“.

„А то́та, ка́жи, шовко́ва?“

„Сисьу́ ва́м, ка́жи, і за́дар подару́у“.

Кажут пані: „Та тотá в нас мај дорога, шчо в тебе́ нич ни вáрта“.

„Ну, тогды́ж биріт на сьа, панóви, једін клочану́, дру́гий шовкову; приды́те сьа вобігати у хашу, в те́рња“.

І бігáли те́рнєм. Шовко́ва одéжа так на пáвдличкы (мадь.: шматочки, кусники) подéрла сьа, нигде́ нич, а клочáна шче ма́ј загúсла, шче мох на нý сьа вчинів. І дораховáли: „Тотó бизівно (мадь.: певно) був премудри́й Селье́мон!“

Приходьáт гльáдати: ано він вже шу́стром (пошивако́м) став.

„Ци ни відыв ти, мајсти́р, премудрого Селье́мона?“

„Ја го ни відыв“.

Та наші́в чо́боти, ај наші́в постолі́, як Русна́ки но́сџат.

„Котре́ в тебе́, ма́јсти́р, óбувје дорóше ма́ј?“

„В мéни сисьá дорóсша ма́ј, постолі́“ — ка́жи.

Ај, сүт чо́боти такі, шчо ј 20 срі́бних кошту́јут. „Та ми тотó ни ві́рїме, аж в тебе́ постолі́ дорóсші від чо́біт, бо чо́боти і 20 срі́бних кошту́јут, а постолі́ срі́бниј сорокóвец“.

„Ну, ни ві́рујети, јды́т, панóви, в скалу́, једін в постолі́ вбу́тиј, а дру́гий в чо́боти, та јды́т сьа в скалы́ вобігати; котрі́ј скóрши пере́дџете?“

Тот у постóльх пере́jšов через скалу́ ј раз ни впав, а тот в чо́ботьх пові́дривáв за́пјатки, ві́крутив, тај долы́ скало́в потрáтив сьа.

„Ну, бизівно тотó був премудри́й Селье́мон! Іды́ме го гльáдати!“

Приходьáт, ано́ уже шчі́ткарьо́м (шчо то́рбу но́сит такý) став. І ка́жут: „Ци ни відыв ти, пáни, да́де премудрого Селье́мона?“

„Ја јего́ ни відыв, ни стрі́чáв нигде́“.

„Та ви шчо там ма́јети на про́даж?“

„Ја ма́ју но на про́даж пáнцльі́чки (мадь.: стьажки) і но́жічки в ново́ј фабрі́чки і грибе́нкі до чисáн'а і кистимéни (сукно) до завивáн'я“. І наку́пили собі́ панóви ново́го крáму і пішли́ гет.

А він при́шов скру́зь сьвіт і ни гóдни бу́ли знáти, де премудри́й Селье́мон.

І вирну́в сьа нáзад на óхрест сьвiта і за ньóго забы́ли вже, о́ж жи́је на сьвiтý; за не́го гир (мадь.: вiсть, fama) нигде́ ви чу́ти.

Ј-а при́jšов в тоту́ кра́їну, де живé царі́цџа, Даві́дова царі́ова жо́на. І наробів собі́, ко́ј ішо́в в тот вáрош (мадь.: місто) такі́ доро́гі крáми, шчо під тов царі́цев не́ је в ті́й кра́їны. І тогды́-ж ізробів та́киј перстýнь су́хóзолоти́й, шчо від ко́ждого ца́рџа пичáть на ньiм је; та́ј тiлькo на ньiм де́јманты́в, кiлькo ца́рів на зéмли. І при́jšов ід тíј царі́ци, ід сво́їј ма́тери у тот бýрок, де онá живé. „Пресьвiтла цы́сарице, чи бу́дете де́шчо кúпчити?“

І купова́ла в ньóго вели́кі рéчі, доро́гі і дала́ му вели́кі тiсьáчі. І ввíдит у ньóго тот перстýнь і ка́жи: „Прода́јти ви менý, пáни, тот перстýнь!“

„Я вам, пресвѣтла цѣсарице, не продám, бо в мѣни тото мно́го кошту́је.“

„Я тоб́и дам за тот пѣрстѣнь вели́кі мѣлїѣни“.

„А шчо менѣ по грѣшах, пресвѣтла цѣсарице, в мѣни дѣста је грѣши́. Я вам за ѣнче не годен да́ти, лишѣ хѣбá једну́ нѣ спáти зо мнов будете́“.

А она сѣа тому, царѣцѣа, тѣрдо зра́дује, шчо за мѣлїѣни ни хѣчи да́ти, а за пусто́је да́је.

І ка́жи јі: „Ни бу́ло в те́бя сѣна, цѣсарице пресвѣтла?“

„Був в мѣни једѣн син, премѣдри́ Сѣльѣмѣн, ај бо пѣшов по свѣ́тох і погѣб, нѣгде за ньѣго ни чу́ти“.

І при́шла нѣч, свѣ́тло горѣ́т і премѣдри́ Сѣльѣмѣн хѣдит і Бѣгу сѣа мо́лит. І тогдѣ ка́жи та цѣсарицѣа: „Пáни, лѣага́јти спáти!“ Га́дат собі: „Та за пѣрстѣнь, та не јде спáти!“ І-бо свѣ́тло загасѣли і він ме́жи нѣи по́ложѣв та́киј нѣж пере́цѣи́нѣви, шчо хáплет, прѣтьагáт гѣ ма́гнес ід собі. І вчинѣв сѣа, а́ж спѣт.

Ај бо царѣца раху́је собі: „Тот зо мнов за пѣрстѣнь спѣт, тај заспáв, фара́днїй“ (мадь.: змученїй). І онá хѣчи јѣго покѣвати і верже́ так рѣку д ньѣму, а нѣж відѣтне перст із пѣрстѣньѣм. І онá јáла јѣ́кати помѣвче́јки, обѣ јѣго ни збудѣла. І він чув тото, ај бо ни вставáв, а јак дав Бѣг де́нь, встав і ка́жи: „Шчо ви, пресвѣтла цѣсарице, јѣ́кaјeти?“

„Тотѣ јѣ́кaју: јá вас покѣвaлa, шчо ви заспáли, а мѣнѣ перст шчо́сь відпáлило із пѣрстѣньѣм“.

І він вѣнѣав перст із же́ба (мадь.: кѣшенѣ) і при́ложѣв на рѣку і пома́стѣв та́ков ма́стѣв, шчо нáраз прирѣс. І тогдѣ повѣда́е сво́ји ма́тери царѣци: „Ти јѣсь мо́ја ма́ма шáјетна (мадь.: рѣдна, влaсна), јá је-м тѣ́ї сѣн, премѣдри́ Сѣльѣмѣн. І тѣпѣрь прѣчѣта́јти сво́ју нѣчaть на мо́ї голо́ві, ко́ј јѣм сѣа урѣдив. І тѣпѣрь јѣм вам то́то ска́зáв, сѣ́го-свѣ́тнѣу прáвду, за то: ко́ли јá вáжив же́нськѣ́й ро́зѣм іс пѣсьѣв бáлѣгов... Јá сѣа спѣкута́в, сво́ј за́кѣн іздѣржа́в. І ви лишѣ та́киј ро́зѣм ма́ли, ма́мо мо́ја мѣлѣнѣ́їшa, јак і дру́га бѣлѣгѣ́вa!“

„Но, сѣ́не, тѣпѣ́ркѣ прѣ́стѣ мѣнѣ!“

„Бѣг свѣ́јaтѣ́ї, ма́мко, і јá тѣа прѣ́шчу́ју і грѣ́хѣ то́бѣ відпущáју тѣ́ѣї“.

І та́кој від рáзу вѣ́рлa.

І відтáк став премѣдри́ Сѣльѣмѣн за цáрѣа. І став і наробѣ́в собі всѣ́аку птѣ́цѣу, јáка је нá-сѣ́вѣтѣ́ї. І то́ту птѣ́цѣу склaв на дрѣ́ть: та́к сто́јáло, ге́ї бѣ живѣ́је. І судѣ́в із то́го суд і птѣ́цѣа то́гда всѣ́а сѣ́ак (ѣповѣ́дaч покáзуе јáк) гу́пáлa, жу́рнá бу́лa, жу́рѣлa сѣ́а. І ка́зáв то́му вѣ́їнѣму чѣлѣ́віку: „Шчо-сѣ́, чѣлѣ́вѣчѣ́ї, зaвѣ́нѣв, нaзáд поспáвѣ́ју сѣ́а, нa-вѣ́рѣї вѣ́ну, і нѣ́ї бу́дѣш грѣ́шнѣ́ї“. А ко́лѣ јшѣ́в прáведнѣ́ї на суд, нѣ-вѣ́їннѣ́ї нѣч, і всѣ́а птѣ́цѣа трѣ́пѣшчáлa, вѣ́селá бу́лá. І то́му ка́зáв: „Не вѣ́їннѣ́ї јѣсь, чѣлѣ́вѣчѣ́ї, со́ Бѣ́гом жи́ї нá-сѣ́вѣтѣ́ї!“ І зрѣ́бѣ́в собі та́киј сто́лѣ́ць — то́то стáро́го за́кѣну шче́ свѣ́тá бу́ло; і по Хрѣ́сто́вѣму

рождеству́ сьвіт стоїть і ни находять ся такі маїстри́ мудрі, обі́ на тот столець одну лабу зробили. І премудрі́ Сельемон сам умер јешче до вавилонського переселенья.

(Записано ut supra).

Г. Новели і Фаблію.

17. Як вояк царівну дістав.

Се оповіданє сконфісковала ц. к. Прокураторія.